

Péter Nádas

U snu sam bio govorni stroj

Govor u Zagrebu

U snu sam bio govorni stroj

pa kad bi mi ljudi na leđima pritisnuli tipku,

ja bih progovorio.

A po tome bih i sam doznao na što mislim.

Imao sam tipku nasred leđa

tačno ondje

gdje lutka plačljivica

ima svojega plačka.

Jer tome baš i nije tako,

rečeno mi je

da svojim govornim strojem

progovoriš i zaplačeš kad se god sjetiš.

Jer u slučaju upotrebe pojmova nespojivih s tvojim sustavom,

on će se bez iznimke svaki put isključiti.

A tvoj sustav ne prepoznaje pojam lutke plačljivice.

Bolje zna od tebe

na što ti misliš.

Jer su mu zakonitosti razmišljanja

programirane prema broju lajkova.

A mi smo skloni svaki pojam ugoditi pozitivno.

No pojam se lutke kod njega ne da povezati s plačem,
jer pojavljivanje takve pojamovne veze nije dovoljno učestalo.

U slučaju višekratne upotrebe nepoznatih pojmova,

sustav će nas isključiti iz kruga korisnika.

Ako netko pozvoni kod vas, a u snu mi je

na nekom drugom mjestu bio dom,

na jednome drugom mjestu,

gdje se ja ne nalazim,

rekoše,

jer tada bih bio i neki drugi.
A da biste vas dvoje otvorili vrata,
no vi za to niste dovoljno hitri,
rekoše,
ne mari,
taj će netko i kroz zatvoren prozor ući.
Na onom drugom mjestu netko je drugi nadležan
za sustav.

Nema ti smisla stvar uveličavati.
Ja bih taman otvorio vrata,
no taj se drugi već stvorio u sobi i stoji ondje pred toplom
bračnom posteljom, odakle se upravo digao onaj isti kao ja,
No zakonita mu je supruga i dalje bila u njoj.

U onome jedinom, izvornom primjerku.
Čiji bih san ja bio dužan čuvati.
Mene su bezimeni razvojni inženjeri
kreirali od statistički
najčešće upotrebljavanih
kognitivnih i emocionalnih modula.
Neka joj i dalje slobodno bdijem nad snom.
A oni će to isto nad mojim.

Upravo sam stigao
iz Kalifornije
sasvim nov na svjetsko tržište.
Nije bilo vremena da me u svojoj bezimenosti
diljem svijeta priznati i proslavljeni razvojni inženjeri
još u Silicijskoj dolini
ispitaju u skladu sa svojim ponajboljim stručnim znanjima.
No njima takvi eksperimenti i provjere nisu ni potrebni,
kad su upravo isti oni moji tvorci.
A stvoritelj stvara konačno djelo.
Ja sam njihova jeka.
Svaki se pojedini njihov jezični izbornik
u meni besprijeckorno uklapa

u sve druge jezične izbornike,
 pa se rečenice u bajkovitim nijansama
 modrog,
 ali se šepireći i u svim duginim bojama
 rastežu
 i razapinju
 na kolektivnom jezičnom horizontu
 poput bijelih jedra,
 slijedom čega sam,
 ovisno o jakosti i smjeru vjetra
 ničim ometan
 prevodiv na bilo koji odabrani jezik i ja.

Jesam.

Jesam.

U slučaju greške ili smetnje, dulje držati tipku na mojim
 leđima.

Ja sam govorni stroj.

Govori.

Pričekajte odgovor.

Ja govorim.

Jer je netko iz boljeg društva,

meni nepoznatog, rekao,

citiram,

nametnut će mi dužnost javnih govora.

A ako nisam za to sposoban,

i ako me oni na temelju vokabulara kojim se služim u pisanju
 ne uspiju osposobiti za isto

do roka na koji sam se ugovorom obvezao,

tada neću biti prisiljen samo platiti pozamašnu globu,
 nego će i cijenjani ulagači zatražiti povrat jednoga cijelog
 uloženog univerzuma, kako bi ga bez krzmanja umjesto mene
 uložili u palmino ulje, otrovne jagode, zaštitu okoliša,
 ili trgovinu ljudima.

Uložili

u dronove.
Koji u ratu itekako dobro kotiraju,
jer je rat čak i od vječnog mira
trajnije investicija.
Neka od njih ne tražim nemoguće.
Investirat ćemo mi i tebe.
Ne bi ni Kant mogao od nas zahtijevati suprotno,
Doista ne bih smio očekivati,
morao bih shvatiti,
rečeno mi je u snu u tom boljem društvu financijaša.
Ne bih smio očekivati
da oni ne investiraju u mene.
Snom mi je odjekivala stvarnost.
Nama ovdje u osunčanoj Kaliforniji, gdje nam
uslijed samozapaljivanja svakog
predivnog ljeta planu
najslobodnijom voljom sijane monokulture,
naše čudesne šume eukaliptusa i
domovi podizani od predgotovljenih panela pozitivnih ideja,
u kojima
doista nemamo vremena za diskurse fuflavih mlitavaca,
ni za znanstvene konferencije,
gašenje požara,
šepRTLjanje,
lamentacije,
žalovanje,
razmišljanje,
jer mi vatrogasce plaćamo,
a razmišljamo automatizirano,
budući da je financijsko tržište
automatizirano i prema globalnim algoritmima
operira osnovnom jedinicom razmišljanja,
novcem.
Još dok sam se kao pojedinac uzalud bunio

zato što ste me vi cijenjeni moćnici
inženjerski izvoljeli postaviti
u strukturi razmišljanja
na pogrešno mjesto,
jer ovo nisam ja,
nisam ja,
ja.

Mojoj je profesiji jedino inherentno
propitivanje,
poznavanje razlika,
stupnjeva, rekao bih svih vrijednosti,
po čemu se razlikuje pisani od živoga govora.

I ništa drugo.

Moja profesija nije samo
ovaj ili samo onaj,
već je bogme
procjep između toga dvoga.

I ja sam između.

Čaranje riječima versus istina.

Uostalom, bogovi su
antičkim govornicima
nametali upravo takva mjerila.

Da nije ni jedno ni drugo.

Nego da ja budem taj

Versus.

Reklo bi se,

Bog koji leži na tlu između one dvije znamenite klupe.

Postojim.

To je najviše,

a i najmanje, što bih mogao o sebi reći.

Postojim.

Nisam vičan govoru uživo, i ja sam tek
jedini živi među mnogim drugima.

Toliko je od mene ostalo.

I ništa više.

Moja osoba,

koja najprije u sebi promišlja o drugima.

O onima nebeskim i o onima zemaljskim,

pa tek onda progovara naglas o ljubavi.

Postojim kroz sve one druge.

Postojim.

Postojimo u uzajamnosti.

Mi postojimo.

U recipročnosti postoji samo tržište.

Ali ne i ja.

Postojim.

U slučaju greške ili smetnje budite ljubazni

dulje držati tipku na mojim leđima.

Nemojte isključivati svoj uređaj.

U stranim gradovima

dvostrukim pritiskom na tipku promijenite postavke osobnog
postojanja.

Kod automatskog prebacivanja

morate preuzeti program za lociranje.

Unesite šifru.

Odaberite način plaćanja.

Unesite broj vašega bankovnog računa.

Naznačiti do kada vrijedi.

Nemojte nasjesti prevarantima.

Unesite svoj sigurnosni kod.

Prihvatite sve uvjete korištenja.

Sva je odgovornost vaša.

Program, nakon što izvrši sve potrebne radnje, prepoznaje
zemljopisnu lokaciju i automatski na bilo kojem jeziku učita
oznaku vremena postojanja.

Ponovno pokrenite sustav.

Postavka osobnog postojanja uvjetovana vašim trenutnim mjestom
boravka:

Ja sam.

Jasam.

U slučaju greške ili smetnje budite ljubazni dugo držati tipku
na mojim leđima.

Ako umrem, sa mnom umire i Bog.

U slučaju greške ili smetnje budite ljubazni dugo držati tipku
na mojim leđima.

Što bi u prijevodu sukladno vašoj trenutnoj zemljopisnoj
lokaciji značilo

da je pojam Boga kod mene bio trajno pohranjen.

Prijavite. Svima ostalima.

Javlja grešku.

Sustav nije prepoznao neke
od zadatih elemenata.

Unesite osobni kod.

Unesite naziv banke i broj računa.

Upozoravamo vas da je vaš sustav razmišljanja
izložen žestokom hakerskom napadu.

Ne koristite nepoznate pojmove.

U slučaju višekratnog korištenja
nepoznatih ili pogrešnih pojmova

sustav vas automatski isključuje iz kruga korisnika.

Vi ne postojite.